

KOHTUMÄÄRUS

Kohus	Tallinna Ringkonnakohtus
Kohtukoosseis	Eesistuja Maret Altnurme, liikmed Oliver Kask ja Kaire Pikamäe
Määruse tegemise aeg ja koht	28. jaanuar 2019, Tallinn
Haldusasja number	3-18-529
Haldusasi	MTÜ Avalikult Rail Balticust (ARB) ja MTÜ Eesti Looduskaitse Selts (ELKS) kaebus riigihalduse ministri 13.02.2018 käskkirjade nr 1.1-4/40 ja 1.1-4/41 ning 14.02.2018 käskkirja nr 1.1-4/43 tühisuse tuvastamiseks või tühistamiseks
Menetlusosalised	Kaebajad – MTÜ ARB, volitatud esindajad v.adv Piret Blankin ja v.adv abi Edgar-Kaj Velbri MTÜ ELKS, volitatud esindajad v.adv Piret Blankin ja v.adv abi Edgar-Kaj Velbri Vastustaja – riigihalduse minister, volitatud esindajad v.adv Martin Triipan ja adv Kaisa Laidvee Kaasatud haldusorganid – Keskkonnaministeerium – volitatud esindaja Triin Nymann Keskkonnaamet – volitatud esindaja Maiu Paloots
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Halduskohtu 7. septembri 2018. a otsus
Menetluse alus ringkonnakohtus	MTÜ ARB ja MTÜ ELKS apellatsioonkaebus
Menetlustoiming	Tõendite kogumise taotluse lahendamine

RESOLUTSIOON

- Jätta rahuldamata MTÜ ARB ja MTÜ ELKS taotlus nõuda Rahandusministeeriumilt välja Rail Baltic raudteetrassi osas Euroopa Komisjonile esitatud kolme Balti riigi ühised rahastamistaotlused ja rahastamiskokkulepped ning Rail Baltic ehituskalkulatsioonid.**
- Rahuldada MTÜ ARB ja MTÜ ELKS taotlus ja nõuda Rahandusministeeriumilt välja Vabariigi Valitsuse 29. mai 2014. a kabinetinõupidamise memorandum koos kõigi lisadega. Rahandusministeeriumil tuleb nimetatud memorandum (kui see on olemas) esitada ringkonnakohtule 10 päeva jooksul määruse kättetoimetamisest arvates.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Määruse peale ei saa edasi kaevata (halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 235 lg 1).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. **Riigihalduse minister** kehtestas **13.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/41** „Harju maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ kehtestamine“ Harju maakonnaplaneeringu.
2. **Riigihalduse minister** kehtestas **13.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/40** „Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ kehtestamine“ Pärnu maakonnaplaneeringu.
3. **Riigihalduse minister** kehtestas **14.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/43** „Rapla maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ kehtestamine“ Rapla maakonnaplaneeringu.
4. **MTÜ ARB** ja **MTÜ ELKS** esitasid 14.03.2018 Tallinna Halduskohtule **kaebused** riigihalduse ministri 13.02.2018 käskkirjade nr 1.1-4/40 ja nr 1.1-4/41 ja 14.02.2018 käskkirja nr 1.1-4/43 tühistamiseks või tühistamiseks.
5. **Tallinna Halduskohus** jättis **07.09.2018 otsusega** haldusasjas nr 3-18-529 MTÜ ARB ja MTÜ ELKS kaebuse rahuldamata ja kaebajate menetluskulud nende endi kanda ning rahuldamata vastustaja taotluse kaebajatelt menetluskulude väljamõistmiseks.
6. **MTÜ ARB** ja **MTÜ ELKS** esitasid 08.10.2018 Tallinna Ringkonnakohtule **apellatsioonkaebuse**, milles palusid halduskohtu otsuse tühistada ja kaebajate kaebused rahuldada või alternatiivselt saata asi uueks arutamiseks halduskohtule. Kaebajad paluvad jätta menetluskulud vastustaja kanda ning mõista kaebajate menetluskulud välja vastustajalt.

Koos apellatsioonkaebusega esitati **taotlus tõendite kogumiseks**. Kaebajad on seisukohal, et maakonnaplaneeringute dokumentide hulgas oleks pidanud olema Rail Baltic raudteetrassi ehituskalkulatsioonid ning Balti riikide vahelised rahastamiskokkulepped ja rahastamistaotlused Euroopa Komisjonile, mis mõjutasid otsustaja valikuid. Kaebajad esitasid taotluse kahel korral halduskohtus, kuid halduskohus jättis taotlused 13.06.2018 määrusega rahuldamata ja 23.08.2018 protokollilise määrusega läbi vaatamata, kuna ta oli taotluse juba lahendanud. Kaebajad soovivad nende tõenditega tõendada, et vastustaja on erinevate trassialternatiivide kulud, sh olemasoleva raudteetrassi koridori kasutamise kulud, valesti tuvastanud või üldse tuvastamata jätnud. Kui see oli nii, siis ei saanud õige olla ka kuluprognosidel põhinev trassialternatiivide valik.

Planeeringudokumentidest jääb vastamata küsimus, miks olemasoleva raudteetrassi kasutamist põhjalikumalt ei uuritud. Kaebajad on pärast esimese astme kohtu otsust saanud teada, et see küsimus võib saada vastuse Vabariigi Valitsuse 29.05.2014 kabinetinõupidamise memorandumist. Kuna seda dokumenti rõhutatult varjatakse, siis on tõenäoline, et valitsuse suunis ei olnud objektiivselt põhjendatud. Kaebajad paluvad memorandumist vastustajalt välja nõuda. Dokumendiga soovivad kaebajad tõendada oma väidet, et olemasoleva raudtee trassikoridor oli reaalne alternatiiv, mis jäeti põhjendamata kaalumata. Memo on vajalik ka selleks, et tõendada kaebajate väidet selle kohta, et maakonnaplaneering oli vale planeeringuliik üleriigilise projekti asukoha planeerimiseks. Vabariigi Valitsus ei olnud maakonnaplaneeringu menetluse osaline ega saanud maavanemale ette kirjutada

maakondlikke planeeringulahendusi. Igal juhul ei saanud selline otsustus olla tehtud avalikkuse eest varjatult. Planeeringumenetluse dokumendid peavad olema avalikud.

7. Tallinna Ringkonnakohus võttis 11.10.2018 määrusega apellatsioonkaebuse menetluse ja andis menetlusosalistele tähtaja apellatsioonkaebusele vastuse esitamiseks.

8. Rahandusministeerium vaidleb 12.11.2018 kirjalikus vastuses apellatsioonkaebusele vastu ning palub selle jätta rahuldamata ja halduskohtu otsuse muutmata.

Kaebajate nõutud dokumentide väljanõudmine ei ole põhjendatud. Tegemist ei ole planeerimisotsuse õiguspärasuse kontrollimisel oluliste dokumentidega. Vaidlusalused dokumendid ei kuulunud planeerimismenetluse dokumentide hulka ja need ei ole ka käesolevas asjas asjakohased.

Halduskohus on põhjendatult jätnud kaebajate taotletud dokumendid välja nõudmata. Rahastamistaotlus ei ole osa planeerimismenetlusest ning see ei kuulu maakonnaplaneeringu menetluse dokumentide juurde. Kindlasti ei ole rahastamistaotluse puudumine takistanud kaebajate osalemist maakonnaplaneeringu menetluses. Maakonnaplaneeringus osalemiseks vajalik informatsioon on olnud planeeringumenetluses avalik ja kaebajatele kättesaadav. Rahastamistaotlus ei saanud pärssida kaebajate võimalust esitada oma seisukohti trassivaliku osas. Trassivalikul kulutuste ja teostatavuse osas aluseks võetud informatsioon on piisava põhjalikkusega välja toodud maakonnaplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) materjalides. Rail Balticu trassivariantide võrdlus sotsiaalmajanduslike näitajate alusel on olnud osa planeerimismenetluse dokumentidest ja kaebajatele kättesaadav. Lisaks on sotsiaalmajanduslikke mõjusid hinnatud planeeringu seletuskirjas ja täiendavates võrdlusdokumentides, mis on samuti kaebajatele kättesaadavad ja menetluses esitatud. Puudub igasugune vajadus täiendavate analüüside väljanõudmiseks olukorras, kus ei nähtu, et need oleks omanud kaalukat tähtsust planeerimismenetluses.

Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamise materjalide esitamist on kaebajad samuti juba halduskohtus taotlenud. Tegemist ei ole avalike dokumentidega (kuna ei oma õiguslikku jõudu) ja need ei saa mõjutada avalikult kättesaadavate planeerimismenetluse dokumentide alusel kujunenud ja hinnatava planeeringulahenduse õiguspärasust, sh olemasoleva trassikoridori kasutamise küsimust.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

9. Kaebajad taotleavad apellatsioonkaebuses Rail Baltic raudteetrassi ehituskalkulatsioonide ning Rail Baltic raudteetrassi kohta Euroopa Komisjonile esitatud Balti riikide vaheliste ühiste rahastamistaotluste ja rahastamiskokkulepete Rahandusministeeriumilt väljanõudmist. Haldusaja materjalidest nähtuvalt on MTÜ ARB ja MTÜ ELKS ülnimetatud tõendite väljanõudmist taotlenud juba halduskohtule 14.03.2018 esitatud kaebuses ning halduskohus on 13.06.2018 määrusega jätnud taotluse rahuldamata. Samasisulise taotluse esitasid kaebajad halduskohtule ka 16.07.2018 esitatud seisukohas. Halduskohus jättis 16.07.2018 taotluse 23.08.2018 kohtuistungil protokollilise määrusega HKMS § 55 lg 3 alusel läbi vaatamata kui korduva taotluse.

10. HKMS § 198 lg 1 kohaselt võtab ringkonnakohus apellatsioonkaebuse läbivaatamisel ja lahendamisel aluseks halduskohtus õiguspärasuses menetluses tuvastatud faktilised asjaolud, mille täiendavat tuvastamist ei pea ringkonnakohus vajalikuks. HKMS § 198 lg 2 näeb ette, et apellatsioonimenetluses kogutakse uusi tõendeid reeglina juhul, kui halduskohus on jätnud tõendi põhjendamatult tähelepanuta, kui sellele ei saanud tugineda halduskohtu poolse

menetlusnormi rikkumise tõttu või kui asjaolule või tõendile ei saanud varem viidata. Ringkonnakohtu hinnangul ei esine praegusel juhul HKMS § 198 lg-s 2 nimetatud aluseid.

11. Ringkonnakohus ei pea Rail Baltic raudteetrassi ehituskalkulatsioonide ning Rail Baltic raudteetrassi kohta Euroopa Komisjonile esitatud Balti riikide vaheliste ühiste rahastamistaotluste ja rahastamiskokkulepete vastustajalt väljanõudmiseks põhjendatuks. Seejuures nõustub ringkonnakohus Tallinna Halduskohtu 13.06.2018 määruse ja 23.08.2018 kohtuistungil tehtud protokollilise määruse põhjendustega, millega jäeti rahuldamata kaebajate analoogne taotlus esimeses kohtuastmes. Halduskohus on õigesti leidnud, et taotletud dokumendid ei ole maakonnaplaneeringute koosseisu kuuluvad, samuti pole tegemist keskkonnaküsimusi kajastavate dokumentidega, mille esitamist saaks nõuda keskkonnaseadustiku üldosa seaduse alusel. Trassivaliku kulutuste ja teostatavuse osas aluseks võetud informatsioon on piisava põhjalikkusega kajastatud maakonnaplaneeringus ja KSH materjalides. Halduskohtu pädevuses on kontroll planeeringu kehtestamise otsuse õiguspärasuse üle. Kohtul puudub pädevus hinnata planeeringu otstarbekust ja kohtulik kontroll ei hõlma finantsanalüüsi taristu pikaajalise tasuvuse kindlakstegemiseks. Samuti viitab ringkonnakohus Rahandusministeeriumi 01.08.2018 halduskohtule esitatud seisukoha p-des 2.3.2–2.3.18 toodud põhjendustele neid siinkohal üle kordamata. Viidatud punktides on Rahandusministeerium toonud välja põhjused, mille tõttu jäi Rail Baltic raudtee trassikoridor rajamata olemasoleva raudteetrassi asemele. Toodud põhjendustest ei nähtu, et seejuures oleks määravaks olnud kuluargument, mistõttu ei ole taotletud dokumendid käesolevas asjas asjakohased. Seepärast ei saa pidada ehituskalkulatsioonide, Balti riikide vaheliste rahastamiskokkulepete ja rahastamistaotluste vastustajalt väljanõudmist ka asja õigemaks lahendamiseks ilmselt vajalikuks (HKMS § 198 lg 3).

12. Kaebajad taotleavad apellatsiooniastmes korduvalt ka Vabariigi Valitsuse 29.05.2014 kabinetinõupidamise memorandumiga vastustajalt väljanõudmist. Ehkki ringkonnakohus nõustub halduskohtu ja vastustaja seisukohaga, mille kohaselt ei ole memorandumiga ja selle lisade näol tegemist õiguslikku jõudu omavate dokumentidega, võib nendest ometi nähtuda lisakaalutlusi, mida on trassivaliku otsustamisel silmas peetud. Eelneva tõttu peab ringkonnakohus asja õigemaks lahendamiseks (HKMS § 198 lg 3) vajalikuks ülalviidatud Vabariigi Valitsuse 29.05.2014 kabinetinõupidamise memorandumiga olemasolul dokument vastustajalt välja nõuda. Rahandusministeeriumil tuleb Vabariigi Valitsuse 29.05.2014 kabinetinõupidamise memorandum koos kõigi võimalike lisadega esitada ringkonnakohtule hiljemalt 10 päeva jooksul määruse kättetoimetamisest arvates.

(allkirjastatud digitaalselt)